

AGRESIVNOST KOD KONJA – RAZLOZI I POKAZATELJI

prof.dr.sc. Mirjana Baban

Agresivnost

- Opća definicija agresivnosti - namjerno ponašanje s ciljem nanošenja fizičke ili psihičke boli
- Humorna ilustracija - situacija u kojoj suprug dolazi ljutit s posla zbog svog šefa i posvađa se sa ženom, zatim njegova žena viče na dijete, dijete udari psa, a pas ugrize susjeda

Agresivnost kod konja

- U divljini je agresivnost - prirodno ponašanje konja
- Štiti se od grabežljivaca - omogućava preživljavanje
- Borba je potencijalna životna ugroza čak i za pobjednika
- Ozljede mogu oslabiti konja - na taj način konj može postati laki pljen
- Konj je razvio čitav niz ponašanja
 - njima prenosi svoje namjere drugima
- U divljini - bijeg
- U uzgoju - agresivnost

- Prirodna agresivnost - uspostava prevlasti i hijerarhije
- Neprirodna - agresivnost prema potomstvu i samoozljedivanje
- Agresivnost - povezana s dominacijom, izazvana strahom, hormonalni poremećaji, neprikladni uvjeti, kronična bol i različite bolesti, tumori, ciste, apscesi
- Propinjanje ili udaranje prednjim ili zadnjim nogama - opasan porok nekih konja koji se najčešće ne može predvidjeti
- Događa se kada čovjek prvi puta priđe konju, za vrijeme vezivanja ili stavljanja uzde, sedlanja, obrezivanja kopita, potkivanja, transporta i u drugim situacijama
- Kažnjavanje dok se konj rita ili se propinje - rijetko je uspješno
- Većina konja sklonih takvom ponašanju prije napada pokazuje napetost i uznemirenost

Ponašanje - kombinacija okolišnih i genetskih čimbenika

- Genetska osnova ponašanja životinja ukazuje na:
- razlike u pasminama
- umjerenom do visokom nasljeđivanju temperamenta
- Agresivnog konja se mora postupno odvikkavati od lošeg ponašanja
- Nagrađivanje neagresivnoga ponašanja
- nikako kažnjavanjem agresivnoga ponašanja
- Treba izbjegavati poriv kažnjavanja ili zlostavljanja agresivnoga konja

Razlozi agresivnosti kod konja

- Za agresivno ponašanje odgovorni - okolišni i biološki aspekti
- Najvažniji je čimbenik koji pojedinca pozicionira unutar krda
- Intenzitet i broj agresivnih interakcija se povećava:
 - nakon što novi konj uđe u skupinu
 - kada druga jedinka prijeđe kritičnu udaljenost od nekoga konja
 - agresivnost pastuha najčešća prilikom priputa

- Ponašanje - rezultat interakcije između živčanoga sustava, hormona i neurotransmitera, kao i iskustva koje je konj ranije stekao
- Temperament konja utječe na:
- promjene u ponašanju u pogledu stresora
- izazova u okruženju
- utječe na njegovu prilagodljivost novom okruženju

- Agresivnost se javlja kada se konj nađe u opasnosti ili kada je frustriran
- Konj nije zlonamjeran
- Bol, strah, zatočenost, stres i glad - mogu prouzrokovati tešku agresivnost, opasnu po život

Čovjek može potaknuti agresivnost konja:

- nepravilnim postupanjem s dominantnim, nervoznim ili plašljivim konjem
- držanjem konja na premalom području
- izoliranjem ili pogreškama u hranidbi
- neadekvatnom preranom socijalizacijom
- neznanje i neprimjereno postupanje čovjeka prema konju može neagresivno ponašanje pastuha pretvoriti u agresiju
- nasilnim postupanjem može izazvati agresivnost uzrokovana strahom
- agresivnost se može javiti dodirom nogu i glave konja kada je konj zatvoren u boksu

Glavni razlog - čovjek

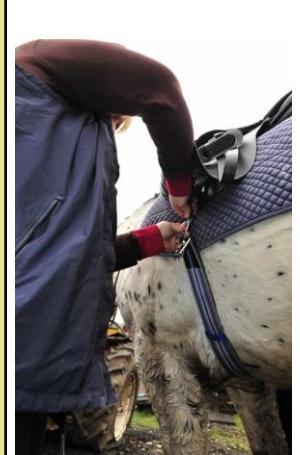
- Nedostatak edukacije
- Potrebna manipulacija
- Nepravilna njega, vikanje, udaranje
- Stres, bol, strah
- Kazne, nagrade

- Neke radnje koje često uzrokuju agresivnost: timarenje na osjetljivim dijelovima tijela, grube četke, zatezanje remenja, udaranje, vikanje, krivi pristup konju na otvorenom i drugo
- Mogli bi postati agresivni ukoliko im se ponuđena poslastica ne da odmah
- Najbitnije od svega je uvidjeti je li agresivnost posljedica straha ili dominacije

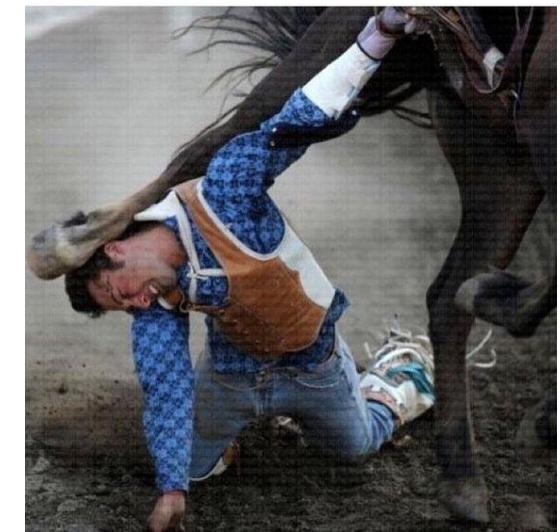
**Is that my bridle? I think
I might be a giraffe
today**

Agresivnost usmjerenja prema čovjeku

- Konji mogu izvanredno prepoznati suptilne govore našeg tijela
- Ukoliko je naše ponašanje podložno, konj se osjeća dominantnim te može postati agresivan i obrnuto
- S obzirom da nas i poni može nadjačati, ulazak u sukob s konjem nikada nije dobra ideja

- Fizičku silu upotrijebiti u najmanjoj mogućoj mjeri
- Kazna mora biti brza, kratka i jasna

- Jedna od najčešćih boli kod sportskih konja uzrokovana problemima s kralježnicom - povezuje se s povećanom agresivnošću prema ljudima
- Konj može postati agresivan ako su ga ljudi zlostavljali ili je shvatio da ljudi prihvataju njegovo agresivno ponašanje
- Nepravilna obuka može prouzročiti nemoguću suradnju s tim konjem

- Na natjecanjima konji su često nervozni i uplašeni
- Povećanje agresivnoga ponašanja trkačih konja
 - pokazuju i konji kod kojih su prije utrke korišteni anabolički steroidi
- Nepoznat teren, velik broj konja, stres, buka i galama

Pokazatelji agresivnosti kod konja

- Vizualna komunikacija primarni je način izražavanja emocija konja
- Znakovi agresivnosti kod konja: uši spuštene uz glavu, brzi pokreti repa, rzanje, udaranje kopitima, savijen vrat, prijetnje udarcima i ugrizima

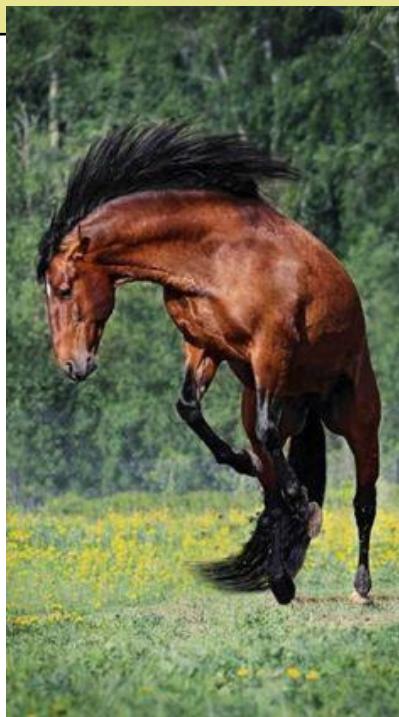
Prvi znak o razini uzbudjenja pokazuje stav konja:

- glava i rep zajedno imaju tendenciju podizanja prema gore
- Podložni konj, suprotno od dominantnog, imat će spuštenu glavu i rep

- Niz pokazatelja dolazi iz njegovog izraza lica
- Kada je konj agresivan, uši će mu biti položene prema nazad odnosno čvrsto pritisnute uz lubanju, oči širom otvorene i usredotočene na objekt agresije, nosnice uzdignute
- Usta mogu biti otvorena te ukoliko namjerava ugriesti ili se samo prijeti - vidljivi sjekutići, vrišti

- Rep je također jedan od pokazatelja namjere konja
- Agresivnom konju, korijen repa je napet dok mu ostatak repa pada prema dolje
- Ukoliko konj snažno mlati, odnosno „šiba“ repom, postoji mogućnost izbacivanja stražnjih nogu u zrak, tj. ritanja
- Još jedan od pokazatelja etologije - stav konja
- Ukoliko okreće prvo prednje pa stražnje noge prema objektu pažnje ili ga gurne svojim „ramenom“ - radnja upućuje na pokazivanje dominacije ili blagu agresivnost
- Takva ponašanja govore više o razini uzbudjenja konja - manje o njegovim agresivnim sklonostima

Agresivnost pri hranidbi

- lažna agresivnost
- prava agresivnost

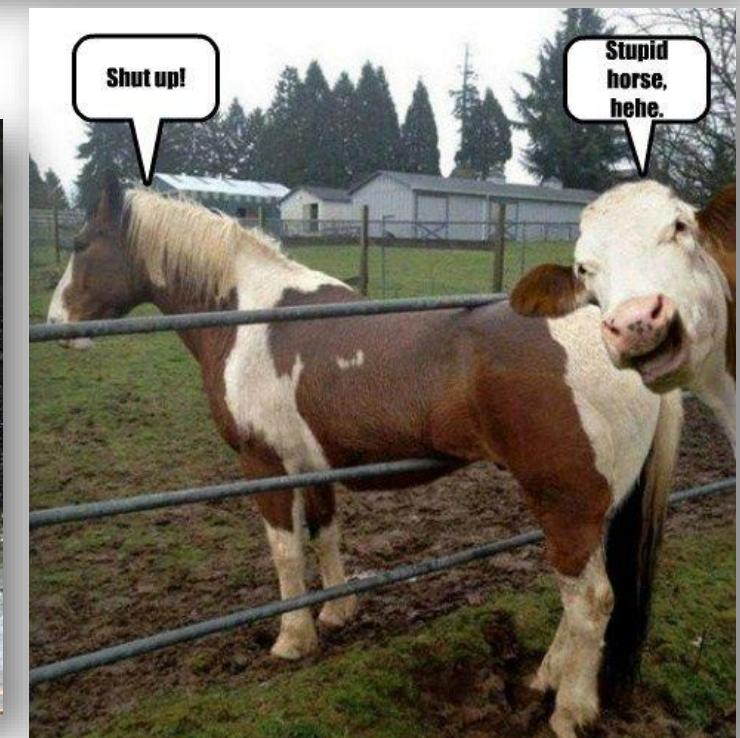
- Visoka razina agresivnoga ponašanja - tijekom hranjenja ako se konji drže u krdima
- Može se spriječiti stavljanjem određene količine krmiva na različita mjesta na pašnjaku

Agresivnost usmjerenja prema konjima

- Konji su životinje krda te omogućavanje interakcije s drugim konjima promiče dobro raspoloženje i zdravlje
- Manje je vjerojatno da će se ponašati opsativno ili stereotipno ukoliko mogu provesti barem dio dana u ispuštu s drugim konjima ili ako ih mogu promatrati preko ograde isputa
- Izrazito dominantni konji se obično razlikuju od manje dominantnih, ali poredak nije strogo linearan
- Kobile najčešće zauzimaju obrambeni stav braneći ždrjebad od maltretiranja ili ozljeda

Pastuh je agresivan prema kobili:

- ako je neiskusan
- ako se boji udarca kobile tijekom priputstva
- ako živi u boksu bez ispusta
- ne smije povezivati svaki izlazak iz štale s priputstvom
- osigurati mu dovoljno površine za kretanje

- Situacija, u kojoj se u krdo uvodi novi konj ili ponovno dovodi konj koji je dugo bio odsutan – može izazvati sukob
- Poželjno je da se za početak konji upoznaju i naviknu komunicirati preko ograde
- Vrlo je neuobičajeno da pastusi budu skupa iako neki mogu prihvati kastrata kao „prijatelja“
- Pastusi mogu također biti skupa s kobilama iako postoji rizik da bi ih kobia, koja nije raspoložena, mogla ozlijediti

- Neki konji mogu biti izrazito nasilni
- Oni konstantno tjeraju druge konje kako bi im onemogućili da se zadrže i dugo pasu na jednom mjestu
- Prilikom obrane svoje hrane (poput hrpe sijena) ili vode mogli bi pokazati istinski agresivno, neprijateljsko ponašanje prema svima koji se nalaze oko njega
- Ukoliko jedan konj stalno izaziva borbe ili izigrava nasilnika, treba ga izdvojiti iz tog krda ili integrirati u krdo gdje su konji dominantniji
- Konji koji su bili odgajani izolirano od drugih konja, posebno se se teško snalaze i prilagođavaju krdu

Majčinska agresija

- Kobile mogu postati agresivne s ciljem obrane svoje ždrjebadi od ozljeda i maltretiranja
- Treba im dati dovoljno vremena da se opuste kraj ljudi i shvate da nitko neće nauditi njihovim potomcima
- Nikako ih ne treba dovoditi u krdo gdje se nalaze agresivni konji
- Mlade kobile mogu ponekad napasti svoje ždrijebe koje im pokušava prići ili ju sisati (najčešće prvoždrepkinje)
- Takve kobile trebaju obuzdati mirni i iskusni uzgajivači

Majčinska agresija

- Kobile mogu odbiti potomstvo
- Prvoždrepkinja
- Manjak majčinskoga instinkta
- Nedostatak iskustva
- Poslijeporođajni stres
- Nedostatak kontakta tijekom prvih sati nakon ždrijebljenja

1

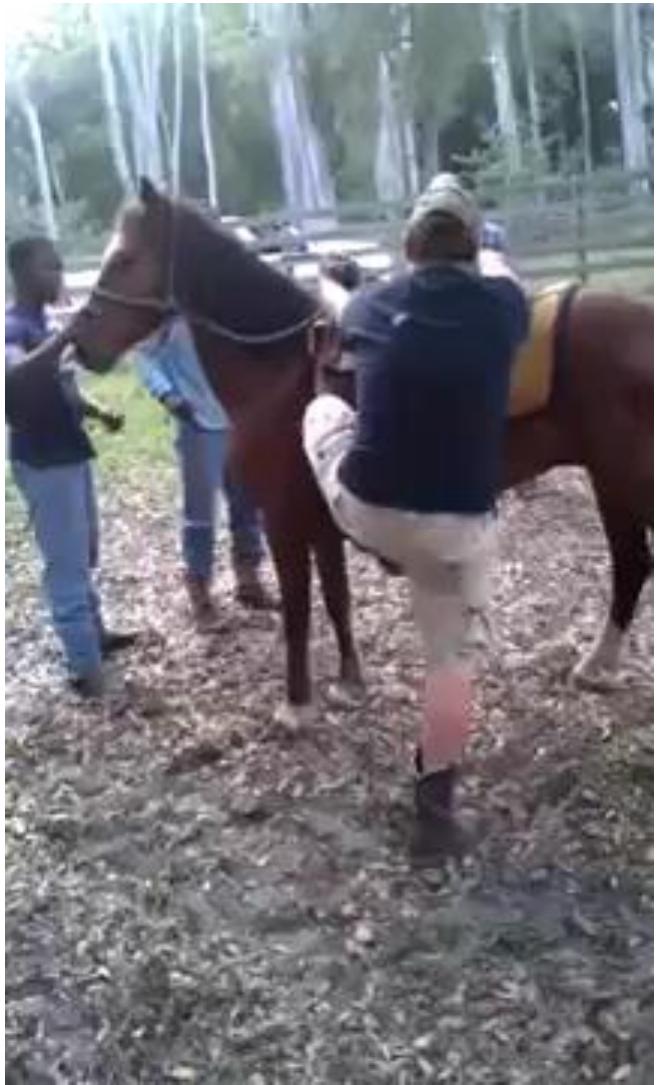
- Većinu toga što doživljavamo kao agresivnost – posljedica je neznanja i neinformiranosti
- Konje od početka treba naučiti poštivati ljudе i okolinu
- Obavezno podučavati ždrjebad od najranije dobi, iako se njihovo „grickanje“ nekima može činiti čak simpatičnim
- Veća je mogućnost dolaska do agresivnosti kod starijih konja u interakciji s ljudima
- Rezultat je nedostatak pripreme ili upozorenja samog konja

- Zadirkivanje ždrijebeta, ritanje, pa čak i grickanje - neće biti primjerenog kada ono odraste
- Takva će ponašanja biti puno teže otkloniti, dok će to u nekim slučajevima biti gotovo nemoguće
- Nježno, ali odlučno postupanje sa ždrjebadi najprikladniji je način
- Treba ih što ranije i bez trauma socijalizirati jer će se takva iskustva u njihovoj starijoj dobi učiniti mnogo lakšima i prihvatljivijima
- Mladi konji će pokušati gristi u igri i znatiželji, ali ne zbog agresivnosti
- Ne smije se postupati pregrubim načinima, a nikada zlostavljanjem

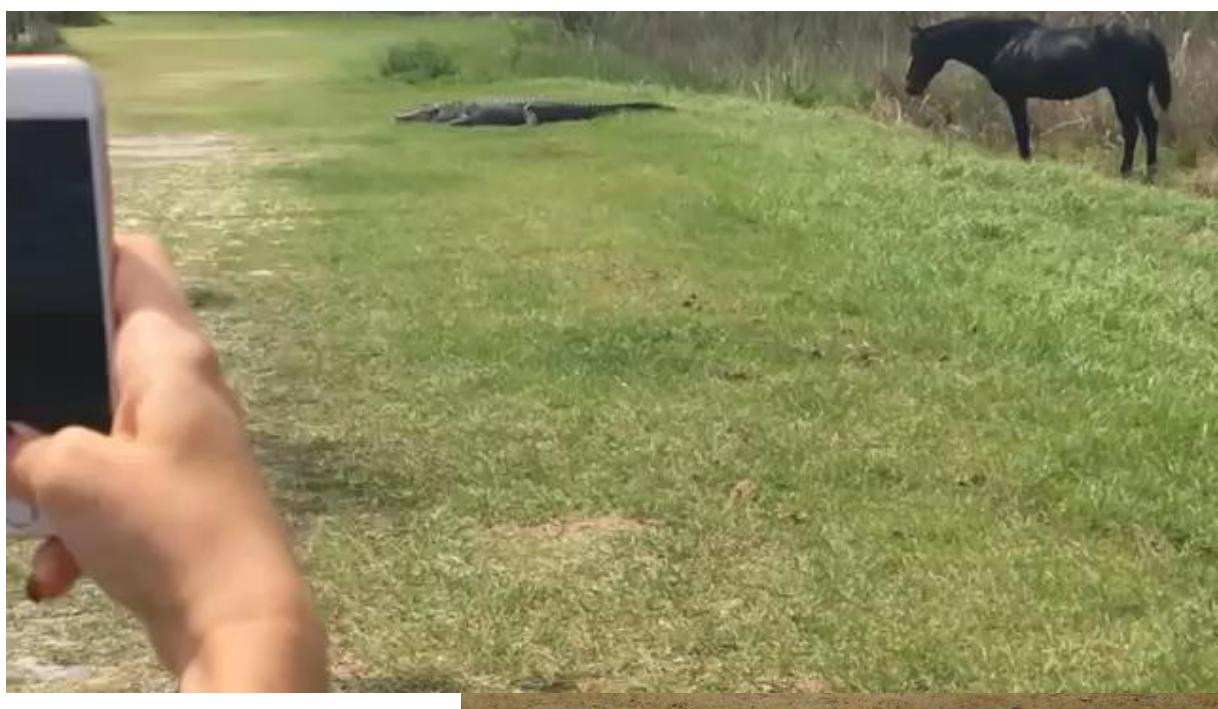
Video zapisi

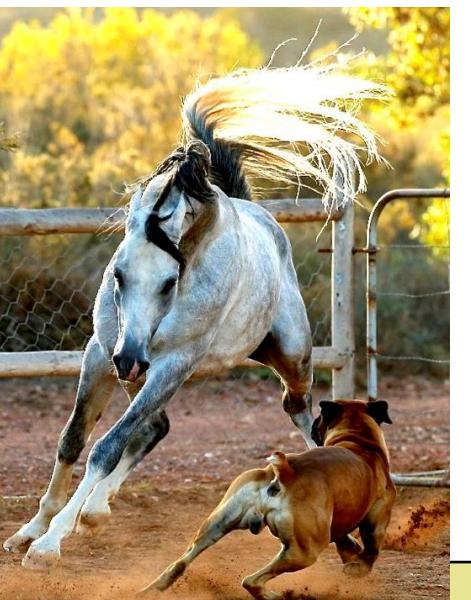
<https://www.youtube.com/>

Agresivnost usmjerenja prema drugim vrstama

- Konji se uglavnom dobro slažu s drugim vrstama na otvorenom prostoru
- Prihvaćaju pse i mačke koje se kreću oko štale
- Psi koji progone konje, laju, mogu biti tretirani kao predatori - napad konja (obrana)
- Mačke koje ulaze u prostor konja, skaču po njihovim leđima ili ih na bilo koji drugi način maltretiraju, konji ih - ne toleriraju

When your horse meets your dog

Pokazatelji agresivnoga ponašanja

- Signali i položaji koji ukazuju na agresiju:
- vrlo su raznoliki
- pokazuju različite vrste interakcija
- važno je poznavati etogram agresivnoga ponašanja kod konja

- Podmukao konj spušta tijelo prema podlozi, imajući pri tome spuštenu i glavu i rep
- Uši mu nisu priljubljene uz glavu, već raširene na stranu ili usmjerenе unazad, kao i usne
- Nosnice raširene
- Čeljust otvara i zatvara bez dodirivanja usana i zubi, pri čemu se čuje blagi zvuk udarca jezika o nepce
- U dominantnom stavu drži glavu i rep visoko
- U obrambenome stavu djelomično će podići glavu i rep

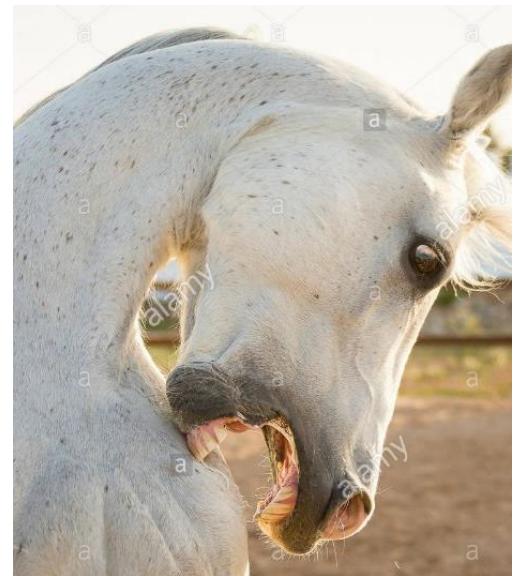
- Oči su razrogačene, vide mu se bjeloočnice, pogled mu je usmjeren na objekt agresije, a nozdrve raširene
- Namjerava ugristi ili prijeti da će to učiniti, otvara usta, pri čemu se mogu vidjeti i prednji zubi

Samoozljeđivanje konja

- Agresija vezana samo za pastuhe - agresija prema samome sebi
- Konj grize sam sebe po tijelu, najčešće po grudima ili trbuhu
- Na taj se način može jako ozlijediti, a nastavlja se gristi i bez obzira na bol koju si pritom nanosi
- Neki od razloga takvog ponašanja: izdvojeni boksovi, smanjen kontakt s drugim konjima, nedostatak kretnje, osjećaj izdvojenosti ili frustracija
- Neki od vlasnika iz svog straha prema pastusima, drže ih u odvojenim boksovima, ne znajući da na taj način samo mogu povećati agresiju
- S rasplodnim pastusima treba raditi iskusna i stručna osoba koja prilazi konju bez straha
- Samoozljeđivanje konja uključuje:
 - griženje vlastitoga tijela (trbuha, bokova, slabina, ramena, nogu ili prsa),
 - udaranje, ritanje, propinjanje, vrtnju u krug, vrištanje, trljanje te
 - naslanjanje na okolne predmete
- Bez obzira na bol, konj sam sebi nanosi ozljede

Razlozi koji mogu dovesti do samoozljeđivanja su:

- odvojeni boksovi
- smanjenje kontakta s drugim konjima i nedovoljno kretanje
- osjećaj izdvojenosti i frustracije - pojava agresije
- pastuh svoju nakupljenu energiju ne može potrošiti i počinje gristi samoga sebe
- velikim zdravstvenim problemima (kolike, neuritis, lezije središnjega živčanog sustava, dermatitis, čirevi u želucu i mnogi drugi)

Kada konj postane agresivan

*Često vjerujemo da će konj shvatiti ono što ponekad ni mi sami ne znamo točno
što želimo od njega!*

- Loš, deprimirajući trening, frustriran, mučan rad s konjem – posljedica je nedosljednosti, neznanja, nedostatka stava, neiskustva, nedovoljne hrabrosti i autoriteta čovjeka
- S dominantnim konjem, pravila moraju biti uvijek 'pravila' u svakom trenutku
- Teže je raditi s dominantnim konjima – jer su oni obično iznadprosječne inteligencije
- Takvog konja treba zaokupiti raznolikim vježbama i intenzivnim treningom – ne dozvoliti mu razmišljanje o načinima kako dovesti u pitanje vaš autoritet
- Onoga dana kada vas fizički napadne konj, on više nije samo dominantan, nego i opasan!

Sprječavanje i korigiranje agresivnog ponašanja

- Brzo i trenutno korigiranje ponašanja konja – bez okljevanja
- Kada konj postane ratoboran – slijedi obvezna kazna
- Prečesto smo omogućili ponašanje koje ih pretvara u 'čudovišta'
- Kazniti ga **samo ako** svojim ponašanjem dovodi u opasnost sebe i svoju okolinu, no nikada kao rezultat vaše vlastite frustracije ili bijesa
- Strah u konja – čovjek mora ostati smiren, dozvoliti konju da sam istraži razlog za svoj strah
- Napadačka i seksualna frustracija pastuha – ublažiti puštanjem s kobilama na pašnjak
- Jedna od mogućih obrana prilikom ekstremnog napada pastuha – snažan mlaz vode, polijevanje vodom pod pritiskom
- Pritisak čovjeka na štalski zid – isprovocirati neprijatan ubod uz verbalni prijekor

Sprječavanje i korigiranje agresivnog ponašanja

- Najvažnije je pronaći uzrok i razlog agresivnog ponašanja
- Spriječiti takvo ponašanje - korigiranje je rješavanje posljedice
- Ugriz – odmah reagirati, nametnuti se kao autoritet
- Kažnjavanje kod udarca prednjim/ zadnjim nogama ili propinjanja - rijetko uspješno
- Odvikavanje od najagresivnijih reakcija prema čovjeku – nagrađivanje neagresivnog
- Kažnjavanje opasnog ponašanja, biti dosljedan (**kazniti samo onaj koji zna kako i zašto!**)
- Odmah zaustaviti agresivan napad u trenutku kada konj napadne - konj razumije samo trenutni odgovor
- Samoozljedivanje - pastuhu osigurati veći životni prostor i slobodu kretanja, intenzivirati treninge, ne dopustiti usamljenost i dosadu, pridržavati se dnevnih rasporeda hranidbe i treninga
- Poslastica takvim konjima isključivo u trenucima nagrađivanja - gradite pozitivnu asocijaciju
- Konj vrlo dobro pamti ponašanje prema njemu - **vratit će istom mjerom!**

Pismo jednog konja

Kada si napet, dopusti mi da te naučim opuštanju.
Kada si razdražljiv, dopusti mi da te naučim strpljenju.
Kada si ljut, dopusti mi da te naučim spokoju.
Kada se osjećaš nadmoćnim, dopusti mi da te naučim poštovanju.
Kada si arogantan i pun sebe, dopusti mi da te naučim poniznosti.
Kada si usamljen, dopusti mi da budem tvoj prijatelj.
Kada si umoran, dopusti mi da nosim tvoj teret.
Kada trebaš učiti, dopusti mi da te naučim.

Nepoznati autor

